

ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมสี
ธรรมชาติ ตำบลเก่าจั่ว อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น
Success Factors Affecting Learning Center Development Silkworm Cultivation
and Weaving Natural Colored Silk Kao Ngew Subdistrict,
Phon District, Khon Kaen Province

สุขวรรณ สุทธิวงศ์
Sukhawan Suthiwong
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand
Email: 63563827023@ssru.ac.th

Received: July 26, 2023

Revised: August 29, 2023

Accepted: August 30, 2023

บทคัดย่อ

ปัจจุบันประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการเลี้ยงไหมจากแบบอุตสาหกรรมในครัวเรือน มาเป็นแบบอุตสาหกรรมเชิงพาณิชย์ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเทคนิควิชาการเลี้ยงไหมแผนใหม่ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไหมได้รับผลตอบแทนสูงสุด การวิจัยเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และทอผ้าไหมสีธรรมชาติ ตำบลเก่าจั่ว อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมสีธรรมชาติ ตำบลเก่าจั่ว อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น และเพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมสีธรรมชาติ ตำบลเก่าจั่ว อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 400 ตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสีธรรมชาติในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านแหล่งเรียนรู้ ด้านเครือข่าย ด้านการบริหาร และด้านการบริการ ตามลำดับ

คำสำคัญ: การพัฒนา, ศูนย์การเรียนรู้, ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

Abstract

Thailand has changed silkworm farming from a household to a commercial industry. Therefore, it is necessary to develop a new technique of silk culture to be able to operate effectively for silk farmers to receive the highest return research subject Success Factors Affecting the Development of Silk Mulberry Learning Center and weaving natural colored silks, Kao Ngew Subdistrict, Phon District, Khon Kaen Province The objective of this study was to study the level of success factors affecting learning center development. Mulberry cultivation, silk cultivation and natural color silk weaving, Kao Ngew Subdistrict, Phon District, Khon Kaen Province and to study the success factors affecting the development of learning centers Mulberry cultivation, silk cultivation, and natural color silk weaving, Kao Ngew Subdistrict, Phon District, Khon Kaen Province The populations used in this research were community enterprises, manufacturers, entrepreneurs, and people involved. The sample group used in this research consisted of 400 samples. This research was quantitative The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results showed that the success factors affecting the development of the mulberry silk cultivation learning center and natural color silk weaving generally were at the highest level. When considering each aspect, it was found that Building and premises were at the highest level, followed by learning resources: network side Administration and service, respectively.

Keywords: Policy Implementation, Decentralization, Public Service Arrangement

บทนำ

การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมถือว่าเป็นอาชีพดั้งเดิมของประเทศไทย เนื่องจากมีการเลี้ยงมาอย่างช้านาน โดยทั่วไปการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมของเกษตรกรจะทำในรูปแบบวิถีชาวบ้าน กล่าวคือ ในการเลี้ยงไหมจะเพาะพันธุ์ไหมเองซึ่งไข่ไหมจะเป็นพันธุ์พื้นเมือง วิธีการเลี้ยงไหม จะเป็นวิธีการเลี้ยงแบบดั้งเดิม เมื่อได้รังไหมก็จะนำมาสาวเส้นและทอเป็นผืนผ้า เพื่อใช้ในเทศกาลต่าง ๆ หรือนำมาจำหน่ายในท้องถิ่น โดยเฉพาะเกษตรกรในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมกันอย่างแพร่หลายโดยทำเป็นอาชีพเสริม จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นที่จะเข้ามาประกอบอาชีพการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม (กรมหม่อนไหม, 2560) ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการนำเข้าเส้นไหมมากกว่าส่งออกนับว่าเป็นโอกาสของเกษตรกรที่ขายผลิตเส้นไหมให้ได้คุณภาพ เพื่อเข้าสู่ตลาดการผลิตผ้าไหมที่ยังคงมีความต้องการใช้เส้นไหมเป็นปริมาณมากแต่อย่างไรก็ตามการผลิตเส้นไหมของเกษตรกร และกลุ่มเกษตรกรยังไม่มีคุณภาพ ขาดการรวมกลุ่มเครือข่ายการผลิตเพื่อให้ได้ปริมาณมากพอที่จะเชื่อมโยงกับกลุ่มผู้ประกอบการ ทำให้ขาดการเชื่อมโยงสู่ตลาดที่มีความพร้อมและมีความต้องการเส้นไหมเป็นปริมาณมาก หากมีการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อผลิตเส้นไหมในลักษณะกลุ่มผู้สาวไหม มีการบริหารจัดการที่ดีโดย

กลุ่มของเกษตรกรเอง มีการคัดเกรดเส้นไหม มีฝ่ายตลาดที่ชัดเจนก็จะทำให้การผลิตเส้นไหมมีคุณภาพและปริมาณเพียงพอต่อการเชื่อมโยงผู้ประกอบการที่ต้องการ ซึ่งเส้นไหมเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สำคัญของหลายจังหวัดในประเทศไทย โดยส่วนมากมีแหล่งสำคัญอยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จนปัจจุบันได้แพร่กระจายไปทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งมีความแตกต่างกันในลวดลายตามเชิงความคิดและวัฒนธรรมแต่ละประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตไหมไทยและผลิตภัณฑ์ไหมไทยที่มีคุณภาพและมีชื่อเสียงมากแห่งหนึ่งของโลก ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของไทยเป็นเอกลักษณ์ไทยที่ได้รับการกล่าวขานมานานแล้วในด้านความงดงามของสีสันทัน และลวดลาย รวมถึงฝีมือการทอผ้าเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดต่อกันมาในอดีตการทอผ้าจะมีอยู่ทุกครัวเรือนในทุกภูมิภาคของประเทศไทย เพราะผ้าเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวันของทุกคน ผ้าของแต่ละท้องถิ่น หรือภูมิภาคจะมีลวดลาย คุณลักษณะ และความโดดเด่นที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความชำนาญ และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น การทอผ้าเป็นสื่อสัญลักษณ์ของคนในแต่ละชุมชน แสดงถึงเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ และความแตกต่างทางวัฒนธรรม อีกทั้ง ผ้าทอยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่แรกจนถึงตาย และมีบทบาทสำคัญทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จนกระทั่งมีการคิดค้น ลวดลายสีสันทัน เพื่อเพิ่มความสวยงามและนำใช้สีสันทันของผ้าทอ เกิดการนำสีมาย้อมเส้นใยเพื่อให้ได้สีตามที่ต้องการ ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเสริมอย่างเดียวนอกจากการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และทอผ้า ซึ่งปัญหาหลักคือ ต้นทุนในการผลิตที่สูงขึ้น ผลกำไรจากการทอผ้าต่ำเมื่อเทียบกับระยะเวลาในการผลิตต่อการจำหน่ายหรือจากการสั่งทอของลูกค้าในแต่ละครั้ง ประกอบกับปัจจุบันตลาดมีความต้องการผ้าทอที่ย้อมจากสีธรรมชาติมากกว่าผ้าที่ย้อมจากสีเคมี เป็นเอกลักษณ์ของการย้อมสีธรรมชาติ หรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติปราศจากเคมีมากขึ้น

ปัจจุบันความนิยมผ้าทอพื้นบ้านของไทยมีความนิยมเฉพาะกลุ่มข้าราชการและหน่วยงานของรัฐ ด้วยการนำมาแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัย และให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นชุดประจำสำนักงานหรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ซึ่งกระบวนการในการทอผ้าไหมมีหลายขั้นตอน ในบางพื้นที่มีกระบวนการในการทอผ้าโดยเริ่มตั้งแต่การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การทำเส้นไหม การทำลวดลายจนกระทั่งทอเป็นผืนและการสร้างค่านิยมเกี่ยวกับหม่อนไหม ที่มุ่งมั่นให้มีการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม โดยภูมิปัญญาผ้าทอนี้ยังเป็นวัฒนธรรมที่สามารถบูรณาการกับการท่องเที่ยวได้ ซึ่งจังหวัดขอนแก่นเป็นเมืองที่มีศักยภาพในด้านภูมิปัญญาผ้าทอมาอย่างยาวนานและอีกหลาย ๆ ด้านทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การศึกษา และยังมี ความหลากหลายทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวมีแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์วัฒนธรรม จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นเมืองที่มีศักยภาพทั้งในด้านเศรษฐกิจและด้านการท่องเที่ยว รวมถึงเป็นเมืองที่มีการทอผ้าไหมที่สำคัญของประเทศ มีชื่อเสียงมายาวนาน เพื่อเป็นเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหม่อนไหม เกี่ยวกับผ้าไหมที่เป็นฝีมืออันประณีตของชาวจังหวัดขอนแก่นโดยส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวโดยอาศัยภูมิปัญญาผ้าไหมเป็นจุดขายเพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ด้วยการยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่ม สร้างรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของเกษตรกรผู้ทอผ้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมสีธรรมชาติ ตำบลเก่าจั่ว อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมสีธรรมชาติ ตำบลเก่าจั่ว อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น

สมมติฐานของการวิจัย

1. การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมสีธรรมชาติ ตำบลเก่าจั่ว อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น มีผลสำเร็จอย่างไร
2. ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมสีธรรมชาติ ตำบลเก่าจั่ว อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น เป็นอย่างไร

การทบทวนวรรณกรรม

หม่อน หรือ มัลเบอร์รี่ (อังกฤษ: mulberry) ภาคอีสานเรียก มอน ภาษาจีน แต่จิวเรียก ชิวเอียะ เป็นพืชอาหารตามธรรมชาติชนิดเดียวของหนอนไหม และเป็นหัวใจสำคัญของการประกอบอาชีพการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ปริมาณผลผลิตและคุณภาพรังไหมจะมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับคุณภาพใบหม่อน หม่อนเป็นพืชที่มีอายุยืนนาน 80-100 ปี ถ้าไม่ได้รับความกระทบกระเทือนจากการเก็บเกี่ยวหรือโรค แมลงศัตรู สามารถเจริญได้ดีตั้งแต่เขตอบอุ่นถึงเขตร้อน หม่อนที่เกิดในเขตอากาศหนาว จะหยุดพักไม่เจริญเติบโต นับตั้งแต่ปลายฤดูใบไม้ร่วงจนถึงฤดูใบไม้ผลิผลหม่อน สามารถรับประทานได้ หม่อนเป็นไม้พุ่มขนาดกลาง ใบเดี่ยวออกสลับ ดอกเป็นดอกช่อ ทรงกระบอก กลีบดอกสีขาวหม่น ผลเป็นช่อทรงกระบอก (นิคดา หงส์วิวัฒน์ และทวีทอง หงส์วิวัฒน์, 2550)

ไหม คือ เส้นใยที่พ่นออกมาจากปากของตัวหนอนไหมที่โตเต็มวัย เพื่อมาห่อหุ้มตัวป้องกันศัตรูทางธรรมชาติในขณะที่หนอนไหมลอกคราบจากหนอนไหมเป็นตัวดักด้ และไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ หนอนไหมเป็นแมลงชนิดหนึ่งซึ่งมีการเจริญเติบโตจากไข่ไหม (ขนาดเท่าเม็ดงา) และเป็นตัวหนอนไหม ในขณะที่เป็นตัวหนอนไหมจะเจริญเติบโตโดยการลอกคราบ ประมาณ 3-4 ครั้งในระยะเวลาประมาณ 20-22 วัน และจะมีน้ำหนักตัวเพิ่มขึ้น 10,000 เท่า โดยการกินอาหารเพียงอย่างเดียว คือ ใบหม่อน และเมื่อเจริญเติบโตเต็มที่แล้ว จะหยุดกินอาหาร แล้วพ่นเส้นใยออกมาห่อหุ้มตัวเองที่เราเรียกว่ารังไหม ซึ่งมีลักษณะกลมรีคล้ายเมล็ดถั่ว และหากเรานำรังไหม มาต้มในน้ำที่มีอุณหภูมิตั้งแต่ 80 องศาเซลเซียส ขึ้นไปจะสามารถทำให้กาวไหม (sericin) อ่อนตัว และดึงออกมาเป็นเส้นยาวได้ ความยาวของเส้นใยจะขึ้นอยู่กับสายพันธุ์และการดูแลในช่วงที่เป็นหนอนไหม

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้ให้ความหมายศูนย์การเรียนรู้ชุมชนว่าเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในชุมชน เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอดและเป็นเวที แลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชน

สุกฤตา จันทรวิมล (2545) ได้ให้ความหมายศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ว่าเป็นแหล่งการจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ประชาชนสามารถใช้บริการค้นคว้าหาความรู้และยังเป็นสถานที่ที่ประชาชนได้มีโอกาสจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนตามความต้องการ

กล่าวโดยสรุปศูนย์การเรียนรู้ คือ/สถานที่ที่เป็นศูนย์กลางความรู้ เพื่อการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสืบทอดภูมิปัญญาของชุมชน การขยายผลสร้างเครือข่าย การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เป็นศูนย์ประสานงานและให้คำปรึกษาระหว่างชุมชนกับกลุ่มเป้าหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามรูปแบบของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรเป้าหมายของการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในท้องที่อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น จำนวน 86,202 คน ทั้งนี้ในการเลือกขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรของ Taro Yamane โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษานี้ เท่ากับ 400 ราย (ณรงค์ กุลนิเทศ และสุตาวรรณ สมใจ, 2558) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ปลุกหม่อนเลี้ยงไหม และทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น จำนวน 200 ราย ทั้งนี้ การคำนวณสัดส่วน กลุ่มตัวอย่างทั่วไปในพื้นที่อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบมีสัดส่วน (proportion sampling) และ 2) เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยในแต่ละกลุ่ม/ตำบลที่สมาชิกทุก ๆ หน่วยของประชากรมีโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อเป็นตัวแทนที่ดีของการวิจัย ซึ่งจะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะดำเนินการศึกษาวิจัยแต่ละกลุ่ม/ตำบล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (questionnaire) ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ที่ออกแบบให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล รูปแบบการศึกษา และกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อให้ได้เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณที่มีมาตรฐาน ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามและหาคุณภาพของเครื่องมือด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและ ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยส่งแบบสอบถามไปยังประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย จากนั้น จึงเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่างจนครบ พร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วบันทึกข้อมูลลงในช่องบันทึกที่เตรียมไว้ แล้วนำข้อมูลที่ได้นำไปดำเนินการวิเคราะห์ และสรุปผลต่อไป

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของประชาชนมาประมวลผลวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติคอมพิวเตอร์ มาประมวลผลวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าสถิติความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (standard

Deviation) เพื่อนำไปวิเคราะห์กับแบบสอบถามโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐานหาความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2. ข้อมูลที่พัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ด้านการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = 0.30) รองลงมาคือ ด้านแหล่งเรียนรู้ ด้านเครือข่าย ด้านการบริหาร และด้านการบริการในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.35, $\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.35, $\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.37, $\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.39)

ด้านอาคารสถานที่ ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = 0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ด้านอาคารสถานที่ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีแสงสว่างเพียงพอ การระบายอากาศที่ดี อุณหภูมิที่พอเหมาะและสะอาดอยู่เสมอ ($\bar{X}$ = 4.73, S.D. = 0.50) รองลงมาคือ สถานที่ตั้งอยู่ใกล้ชุมชน สะดวกในการเดินทางมารับบริการ สถานที่จอดรถเพียงพอ ($\bar{X}$ = 4.72, S.D. = 0.59) มีการพัฒนาอาคารสถานที่ในการดำเนินกิจกรรม สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความปลอดภัย ($\bar{X}$ = 4.71, S.D. = 0.47) มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติหรือจัดทำขึ้น เพื่อความสวยงามร่มรื่น เช่น ต้นไม้ ดอกไม้ น้ำตก เป็นต้น ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.52) และมีบริเวณโดยรอบเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกแก่ผู้มารับบริการ ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.51) ตามลำดับ

ด้านแหล่งเรียนรู้ ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ด้านแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีสถานที่ทำกิจกรรมหรือฝึกหัดตนเองในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติ ($\bar{X}$ = 4.68, S.D. = 0.57) รองลงมาคือ เป็นศูนย์รวมความรู้ด้านการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติ ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.50) เป็นสถานที่ที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.56) มีการพัฒนากิจกรรมที่เป็นนวัตกรรมของตนเอง สามารถเป็นแบบอย่างให้กับที่อื่นได้ ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = 0.58) และสถานที่เรียนรู้อยู่ภายในศูนย์การเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.63) ตามลำดับ

ด้านการบริการ ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ด้านการบริการ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับชุมชนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.53) รองลงมาคือ มีการพัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้สามารถให้ข้อมูล ให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้ใช้บริการ ($\bar{X}$ = 4.61, S.D. = 0.59) มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์การเรียนรู้ผ่านช่องทางที่หลากหลาย

($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.59) มีการกำหนดเวลาการเปิด-ปิดการให้บริการให้มีความเหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.54) และมีการพัฒนาระบบการให้บริการที่มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.68) ตามลำดับ

ด้านเครือข่าย ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ด้านเครือข่าย อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีการพัฒนาเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ให้ชัดเจนและเป็นระบบ ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.53) รองลงมา คือ มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างศูนย์การเรียนรู้และเครือข่ายโดยรอบ ($\bar{X}$ = 4.65, S.D. = 0.56) มีการพัฒนาการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตจัดทำข้อมูลของศูนย์การเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.54) มีการอบรม แลกเปลี่ยน เสริมสร้างความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอระหว่างเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.64) และการมีกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน การรับรู้ข่าวสารร่วมกันผ่านสื่อการเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในปัจจุบัน ($\bar{X}$ = 4.61, S.D. = 0.55) ตามลำดับ

ด้านการบริหาร ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ด้านการบริหาร อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีคณะกรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้ดำเนินงานและกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.54) รองลงมาคือ มีการวางแผนและนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$ = 4.65, S.D. = 0.61) มีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้เพียงพอ ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.58) มีการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ ทันสมัย และมีจำนวนเพียงพอต่อผู้ใช้บริการ ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.63) และมีการพัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ให้มีความรับผิดชอบ อุตสาหะดี และเต็มใจในการให้บริการ ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.59) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนด้านการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติ เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นการพัฒนาปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้เป็นศูนย์กลางความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้สำหรับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน สำหรับรูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติ ประกอบด้วย ด้านอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ การบริหาร เครือข่าย และการบริการที่มีข้อที่ควรพิจารณาเพื่อการพัฒนาปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

1.1 ด้านอาคารสถานที่ อาคารสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติ สถานที่ตั้งควรอยู่ใกล้ชุมชน เพื่อสะดวกในการเดินทางมารับบริการ มีสถานที่จอดรถเพียงพอ มีการพัฒนาอาคารสถานที่ในการดำเนินกิจกรรม สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความปลอดภัย มีบริเวณโดยรอบเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกแก่ผู้มารับบริการ มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติหรือจัดทำขึ้น เพื่อความสวยงามที่ร่มรื่น เช่น ต้นไม้ ดอกไม้ น้ำตก เป็นต้น และมีแสงสว่างเพียงพอ การระบายอากาศที่ดี อุณหภูมิที่

พอเหมาะ และสะอาดอยู่เสมอ มีอาคารสถานที่พร้อมที่จะเป็นศูนย์การเรียนรู้ สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปฏิบัติได้จริง จัดให้มีวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การทอผ้า การย้อมสีและการทำสีย้อมธรรมชาติ ป้ายศูนย์การเรียนรู้ ป้ายบอกเรื่องราวความเป็นมา กิจกรรมที่แสดงข้อมูลและองค์ความรู้ที่ทันสมัยที่อยู่ในศูนย์การเรียนรู้

ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสีธรรมชาติ ด้านอาคารสถานที่มากที่สุด คือ มีแสงสว่างเพียงพอ การระบายอากาศที่ดี อุณหภูมิที่พอเหมาะและสะอาดอยู่เสมอ รองลงมาคือ สถานที่ตั้งอยู่ใกล้ชุมชน สะดวกในการเดินทางมารับบริการ สถานที่จอดรถเพียงพอ มีการพัฒนาอาคารสถานที่ในการดำเนินกิจกรรม สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความปลอดภัย มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติหรือจัดทำขึ้น เพื่อความสวยงามร่มรื่น เช่น ต้นไม้ ดอกไม้ น้ำตก เป็นต้น และมีบริเวณโดยรอบเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกแก่ผู้มารับบริการ ตามลำดับ ดังนั้น จะเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสีธรรมชาติด้านอาคารสถานที่มากที่สุด คือ การมีแสงสว่างเพียงพอ การระบายอากาศที่ดี อุณหภูมิที่พอเหมาะและสะอาดอยู่เสมอ

1.2 ด้านแหล่งเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสีธรรมชาติ โดยมีการพัฒนาระบบการให้บริการที่มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน มีการกำหนดเวลาการเปิด-ปิดการให้บริการให้มีความเหมาะสม มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้สามารถให้ข้อมูลให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้ใช้บริการ และมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์การเรียนรู้ผ่านช่องทางที่หลากหลาย มีคู่มือแนะนำศูนย์การเรียนรู้ มีห้องนิทรรศการเพื่อนำเสนอวิดิทัศน์ สื่อเกี่ยวกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสีธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรม อาชีพต่าง ๆ ของชุมชนท้องถิ่น มีกิจกรรมที่หลากหลายในการพัฒนาผู้ที่เข้ามาเรียนรู้ มีสถานที่ทำกิจกรรมและเป็นศูนย์ความรู้ที่เกี่ยวกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสีธรรมชาติ

ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสีธรรมชาติ ด้านแหล่งเรียนรู้มากที่สุด คือ มีสถานที่ทำกิจกรรมหรือฝึกหัดตนเองในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสีธรรมชาติ รองลงมาคือ เป็นศูนย์รวมความรู้ด้านการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสีธรรมชาติ เป็นสถานที่ที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต มีการพัฒนากิจกรรมที่เป็นนวัตกรรมของตนเอง สามารถเป็นแบบอย่างให้กับที่อื่นได้ และสถานที่เรียนรู้ได้อยู่ภายในศูนย์การเรียนรู้ ตามลำดับ ดังนั้น จะเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสีธรรมชาติด้านแหล่งเรียนรู้มากที่สุด คือ มีสถานที่ทำกิจกรรมหรือฝึกหัดตนเองในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสีธรรมชาติ

1.3 ด้านการบริการ การบริการของศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสีธรรมชาติ โดยมีการพัฒนาระบบการให้บริการที่มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน มีการกำหนดเวลาการเปิด-ปิด การให้บริการให้มีความเหมาะสม มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้สามารถให้ข้อมูล ให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้ใช้บริการ และมีการเผยแพร่

ประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์การเรียนรู้ผ่านช่องทางที่หลากหลาย พัฒนาระบบบริการศูนย์การเรียนรู้ให้บริการอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน จัดให้มีระบบบริการดูแลบุคคลผู้ด้อยโอกาส และพิการ

ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติ ด้านการบริการมากที่สุด คือ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับชุมชนอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือ มีการพัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้สามารถให้ข้อมูล ให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้ใช้บริการ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์การเรียนรู้ผ่านช่องทางที่หลากหลาย มีการกำหนดเวลาการเปิด-ปิดการให้บริการให้มีความเหมาะสม และมีการพัฒนาระบบการให้บริการที่มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ตามลำดับ ดังนั้น จะเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติด้านการบริการมากที่สุด คือ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับชุมชนอย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้านเครือข่ายการเรียนรู้ เครือข่ายของศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติ โดยมีการอบรม แลกเปลี่ยน เสริมสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอระหว่างเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ มีการพัฒนาการใช้ระบบอินเทอร์เน็ต จัดทำข้อมูลของศูนย์การเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างศูนย์การเรียนรู้และเครือข่ายโดยรอบ การมีกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน การรับรู้ข่าวสารร่วมกันผ่านสื่อการเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในปัจจุบัน และมีการพัฒนาเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ให้ชัดเจนและเป็นระบบมีการสร้างกลุ่มเครือข่าย เพื่อส่งเสริมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อนำองค์ความรู้มาพัฒนาต่อยอด แลกเปลี่ยนเรียนรู้และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติ ด้านเครือข่ายการเรียนรู้มากที่สุด คือ มีการพัฒนาเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ให้ชัดเจนและเป็นระบบ รองลงมาคือ มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างศูนย์การเรียนรู้และเครือข่ายโดยรอบ มีการพัฒนาการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตจัดทำข้อมูลของศูนย์การเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบัน อย่างต่อเนื่อง มีการอบรม แลกเปลี่ยน เสริมสร้างความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอระหว่างเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ และมีการทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน การรับรู้ข่าวสารร่วมกันผ่านสื่อ การเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในปัจจุบัน ตามลำดับ ดังนั้น จะเห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติด้านเครือข่ายการเรียนรู้มากที่สุด คือ การพัฒนาเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ให้ชัดเจนและเป็นระบบ

1.5 ด้านการบริหาร การบริหารของศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติโดย มีการวางแผนและนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ให้มีความรับผิดชอบ อุตสาหะดีและเต็มใจในการให้บริการ มีการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ ทันสมัยและมีจำนวนเพียงพอต่อผู้ใช้บริการ มีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้เพียงพอ และมีคณะกรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้ดำเนินงานและกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วม การบริหาร ผู้บริหารต้องมีความรับผิดชอบและอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อชุมชน พัฒนาศักยภาพของศูนย์การเรียนรู้ให้มีความรับผิดชอบและเต็มใจในการ

ให้บริการ มีการวางแผนและกำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง และมีการติดตามประเมินผลทุกระยะอย่างสม่ำเสมอ

ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติด้านการบริหารมากที่สุด คือ มีคณะกรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้ดำเนินงานและกิจกรรมให้บริการวัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วม รองลงมาคือ มีการวางแผนและนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ให้บริการวัตถุประสงค์ที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง มีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ อย่างเพียงพอ มีการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ ทันสมัยและมีจำนวนเพียงพอต่อผู้ใช้บริการ และมีการพัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ให้มีความรับผิดชอบ อุตสาหะ และเต็มใจในการให้บริการ ตามลำดับ ดังนั้น จะเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติด้านการบริหารมากที่สุด คือ การมีคณะกรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้ดำเนินงานและกิจกรรมให้บริการวัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติดำเนินการไว้ 4 ข้อ ดังนี้

1. ด้านอาคารสถานที่ ควรพัฒนาให้มีแสงสว่างเพียงพอ การระบายอากาศที่ดี อุณหภูมิที่พอเหมาะและสะอาดอยู่เสมอ สถานที่ตั้งอยู่ใกล้ชุมชน สะดวกในการเดินทางมารับบริการสถานที่จอดรถเพียงพอ มีการพัฒนาสถานที่ในการดำเนินกิจกรรม สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความปลอดภัย มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติหรือจัดทำขึ้นเพื่อความสวยงามร่มรื่นและมีบริเวณโดยรอบ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกแก่ผู้มารับบริการ

2. ด้านแหล่งเรียนรู้ ควรพัฒนาให้มีสถานที่ทำกิจกรรมหรือฝึกหัดตนเองในด้านการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติด้านศูนย์รวมความรู้ด้านการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติด้านเป็นสถานที่ที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้าน มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต มีการพัฒนากิจกรรมที่เป็นนวัตกรรมของตนเองสามารถเป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นได้

3. ด้านการบริการ ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้สามารถให้ข้อมูล ให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้ใช้บริการ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์การเรียนรู้ผ่านช่องทางที่หลากหลาย มีการกำหนดเวลาการเปิด-ปิดการให้บริการให้มีความเหมาะสม และมีการพัฒนาระบบการให้บริการที่มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

4. ด้านเครือข่ายการเรียนรู้ ควรมีการพัฒนาเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ให้ชัดเจนและเป็นระบบ มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างศูนย์การเรียนรู้และเครือข่ายโดยรอบ มีการพัฒนา การใช้ระบบอินเทอร์เน็ต จัดทำข้อมูลของศูนย์การเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง มีการอบรม แลกเปลี่ยน เสริมสร้างความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอระหว่างเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ และมีการทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน การรับรู้ข่าวสารร่วมกันผ่านสื่อการเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในปัจจุบัน

5. ด้านการบริหาร ควรมีคณะกรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้ดำเนินงานและกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วม มีการวางแผนและนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง มีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้อย่างเพียงพอ มีการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ ทันสมัยและมีจำนวนเพียงพอต่อผู้ใช้บริการ และมีการพัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ให้มีความรับผิดชอบ อึดacityดี และเต็มใจในการให้บริการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมหม่อนไหม. (2560). *ทิศทางและแผนปฏิบัติการประจำปี 2561*. สืบค้น 12 กรกฎาคม 2564, จาก http://122.154.22.188/newqsds/file_upload/1118compressed-.pdf
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พ.ศ.2552*. (2552, กรกฎาคม 20). *ราชกิจจานุเบกษา*, 126 (102 ง), 7.
- ณรงค์ กุลนิเทศ และสุดาวรรณ สมใจ. (2558). *ระเบียบวิธีวิจัยขั้นสูงและการออกแบบวิจัย*. กรุงเทพฯ: มาสเตอร์พรีน.
- สุกฤตา จันทรวิมล. (2545). *แนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หลังปี พ.ศ.2545 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.